

ЖИВОПИС КИСТЕЙ РУК І СТОП

Мішуровський В. В.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація: У статті розглянуто значення й особливості живопису кистей рук і стоп, роль цього розділу навчальної програми при підготовці студентів ХГФ.

Ключові слова: велика форма, скелетна основа, конструкція

Анотация: Мишуровский В. В. Живопись кистей рук и стоп. В статье рассматриваются значение и особенности живописи кистей рук и стоп, роль этого раздела учебной программы при подготовке студентов ХГФ.

Ключевые слова: большая форма, скелетная основа, конструкция

Annotation: In the article a role of value of this section of on-line tutorial is considered and basic problems which arise up at drawing of hands and feet are traced.

Key words: alive nature, big shape, skeleton base, construction.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку художньої освіти в нашій державі, актуальною постає проблема професійної підготовки художників і особливо художників-педагогів. Цей шлях лежить через утвердження та глибоке вивчення реалістичної живої форми, її багатство та невичерпних можливостей в передачі характеру та психології людини. В процесі малювання людини значну роль відіграє вміння художника в передачі зображення кистей рук та стоп. В історії художньої освіти існує думка, що той хто вмів малювати кисті рук і стопи той і є художник.

Достатньо проаналізувати живопис рук на картинах Тиціана, Челаскеса, Рубенса, Ван Дейка, Рембрандта, Рєшіна, Нестерова, Сєрова, Прубеля, Пластова, щоб зрозуміти як вони прекрасно знали будову рук та стоп, як чудесно володіли формою і кольором, що дозволяло їм тонко передавати пластику та характер зображуваної людини. Все це допомагало найповніше розкривати образи персонажів полотна їх душевний стан. Тому молоді художники, що нехтують зображенням рук позбавляються в своїх роботах важливого образного фактора. Згадаємо як прекрасно намальовані руки в картині Тиціана “Динарій кесаря”. Художник знайшов різницю в співставленні рук двох людей – колір, рух, що дозволило передати в цьому творі глибокі відчуття, розкрити конфлікт переживання та філософське осмислення буття. Не можна не згадати “Блудного сина” Рембрандта, де через руки передані душевні переживання сліпого батька. А чого варті в цій картині стопи ніг сина.

Зображення кистей рук і стоп великими майстрами-це вічна школа для студентів і молодих художників, маяк і орієнтир, який завжди покаже вірну дорогу у вирішенні складних завдань, що постають при створенні картини. Саме тому ця тема-є ключовою і вирішальною в засвоєнні художньої грамоти студентами образотворчих закладів.

Аналіз останніх досліджень. Малювання кистей рук і стоп є одним із найскладніших завдань в програмі вивчення постаті людини, тому завжди вимагало особливу увагу художників-педагогів. Починаючи з харизматичних педагогів таких, як Холопши, Ашбе, Чистяков і закінчуючи сучасними викладачами образотворчого мистецтва. Тут можемо згадати праці таких авторів як Радлов Н. Е., Кардовський Д. М., Ростовцев М. М., Ігнат'єв С. Е., Шорохов Е. В., Беда Г. В., Копейкін М. С., Авдєєв Ю. С., Шелдаєв А. С., Болдирєв В. С. та інші. Проте у методичних матеріалах для підготовки вчителів образотворчого мистецтва фактично відсутнє висвітлення конкретної названої теми.

Формулювання цілей статті. Головною метою статті є збір та узагальнення досвіду викладачів-художників що до цієї теми. Викласти свій досвід роботи зі студентами, зупиняючись на ключових моментах та типових похибках учнів.

Результати дослідження. Учбова постановка "Кисті рук і стопа" повинна бути введена в програму тільки після того, як студенти ознайомилися з анатомією, з внутрішньою та зовнішньою пластикою стопи і руки. Без цих знань завдання не може бути успішно виконаним. Для позування вибирається натурник з виразною кістковою основою та пластикою. Це допоможе малюючим підмітити характерні особливості, визначити стать людей, вік, рід занять.

Розглянемо основні етапи та особливості малювання рук:

1. Компонівка зображення (на форматі може бути скомпоновано декілька рук, іноді разом зі стопами, а також анатомічні деталі кістяка).
2. Визначення пропорцій великих мас. Для полегшення розуміння такої складної форми на першому етапі необхідно зображення спростити. Для цього слід побудувати загальну масу форми або конфігурацію плями площин основних груп кісток – зап'ястя, п'ястка, флангів пальців з чітко вираженими гранями переломів між ними. Це

ключовий момент побудови – поки не будуть знайдені пропорції великих мас не можна рухатись до деталей. Коли будуємо кисть або стопу важливо визначити її положення в історії.

3. Розбивка великих мас на основні деталі і важливі опорні точки. Наприклад, кисть розчленовуємо на кількість пальців, при цьому уточнюємо рух, вигин кожного стежачи щоб вони тримались великої маси, зберігаючи конструктивну цільність. В процесі роботи необхідно пам'ятати про пропорції окремих частин кістяка. Так, довжина середнього пальця, як правило, дорівнює половині довжини кисті і рівна ширині долоні; фаланги чотирьох пальців, окрім великого, відносяться один до одного, починаючи з основною фаланги, як 5:3:2. Знаходимо об'єм кисті й деякі конструктивні особливості за допомогою граней.

4. Подальше пророблення дрібних форм і деталей. На цьому етапі стараємося передати матеріальність, характерні вікові і статеві особливості моделі. Рука повинна бути написана художником як жива, в ній відчуваються кістки, суглоби, м'язи, сухожилля покриті шкірою з кровоносними судинам. Серед форм, які мають найбільше узагальнення, необхідно виділити головки п'ястих кісток, що розділяють дві великі форми – пальці і зап'ястя з п'ястком – вони є конструктивними домінантами.

5. Завершення роботи. Необхідно звернути увагу на загальне рішення роботи, її естетичність, цільність композиції по тону, по кольору, по доторкам границь форм.

Малюючи стопу, потрібно її будувати так як і кисть руки, враховуючи опорні точки. В залежності від положення в просторі, від того чи знаходиться стопа під навантаженням чи в русі, вона може змінювати свою форму. Рухи ніг взаємопов'язані між собою: опорна нога має одну форму, а вільна іншу. Помилки в роботі студентів з'являються тоді, коли вони не бачать маси великої форми, а змальовують контури руки чи ноги, не враховуючи, що контур може змінити положення. Також необхідно мати на увазі перспективні зворочення форми у просторі.

Кольорове вирішення форм рук і стоп пов'язано з характером людини, її віком, професією, статтю. Рука жіноча має більше підшкірного жиру, що робить її колір тоншим, а форми м'якшими.

Кисть руки чоловіка має більш виразні кольорові контрасти, а форми різкіші. Для початку вивчення такої складної теми бажано запрошувати натурщиків похилого віку, які мають сухішу шкіру, кровоносні судини більш виразні й місцями чітко проступаючий кістяк. Також потрібно пам'ятати, що руки і стопи за рахунок кровоносної системи тепліші за кольором – окрім голови – за інші частини тіла.

При роботі олійними фарбами студенту необхідно мати пензлі різного розміру, що дозволить по різному моделювати окремі частини руки і стопи. Після рисунка і підмалювка тонким шаром лесувальних фарб, де встановлюється характер великої форми, опорні точки, основні площини з гранями переломів і їх кольорове – тональне співвідношення, приступають до основної, корпусної прописки світлових мас. Як що на першому етапі використовуємо круглі, м'які або щетинні пензлі малих розмірів, то під час прописки використовують всі пензлі, починаючи з плоских щетинних. Бажано змоделювати форми вже під час прописки, виплавляючи в загальну, широко прокладену світлотну пляму, пророблення невеликих форм і деталей. Слід звернути увагу на контрастність форм фаланг пальців – вона, в залежності від освітлення, часто буває дуже м'якою, що дозволяє зберегти цільність великої форми. Головки п'ястних кісток найтепліші по кольору. Після прописки і просушки фарбового шару роблять лесування і уточнення дрібних деталей а також добиваються цільності та узагальнення кольорового – тонального звучання великих мас з урахуванням перспективних положень окремих частин. На завершальному етапі велике значення мають доторки границь з фоном, щоб не було враження вирізаності і аплікативності руки чи стопи. Необхідно прослідкувати, щоб форми не були рихлими, ватними, а об'єми моделювались ледь помітними площинами і гранями там, де вони зустрічаються.

Висновки. Вміння передати в кольорі виразний рух, характер та пластику людини є головною метою цього завдання. Оволодіння майстерністю малювати кисті рук і стопи можливо тільки при умові постійного та уважного вивчення натури під час роботи. А це, в свою чергу, дозволить виконувати складні завдання програмних академічних занять студентів, де передбачена робота над поясними портретами та постатями людини, а також під час виконання композицій та дипломної

картини. Розглянута постановка є невід'ємною складовою провідного завдання: сформувати вміння передати в кольорі рух, характер та пластику людини.

Перспектива подальших досліджень у даному напрямку. Укладений матеріал може бути використаний для подальших методичних розробок цієї теми, з врахуванням досвіду старих майстрів живопису. У поєднанні з новими технічними засобами це дозволить впроваджувати в практичну роботу зі студентами глибоке вивчення анатомічних особливостей рук і стоп на основі наполегливої праці з натури.

Література

1. Радлов Н. С. Рисование с натуры. – М., 1938.
2. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты: Рисунок живопись, композиция. – М., 1981.
3. Советы мастеров. – Л., 1973.
4. Чистяков П. П. Письма, записные книжки, воспоминания. – М., 1953.
5. Аншагов М. Композиция в живописи. – М., 1940.
6. Материалы и техники рисунка. – М., 1984.
7. Конейкин М. Рисунок кистей рук и стопы // Юный художник. – № 10. – 1988.
8. Болдирев В. С. Малювання ракурсів кистей рук, складок // Українська академія мистецтв. – Випуск 2.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВ

Могілей І. В.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. Стаття присвячена виокремленню та обґрунтуванню змісту педагогічних умов на основі синтезу мистецтв з метою подальшого вдосконалення формування естетичних почуттів старшокласників на уроках мистецтва.

Ключові слова: педагогічні умови, естетичні почуття, синтез мистецтв.

Анотація. Могілей І. В. Педагогические условия формирования эстетических чувств старшеклассников средствами синтеза искусств. Статья посвящена выделению и обоснованию содержания педагогических условий на основе синтеза искусств с целью дальнейшего совершенствования формирования эстетических чувств старшеклассников на уроках искусства.

Ключевые слова: педагогические условия, эстетические чувства, синтез искусств.